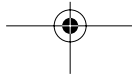
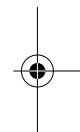
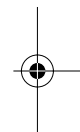

Utdanning, styring og marked

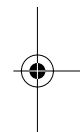

Gustav E. Karlsen

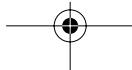
Utdanning, styring og marked

Norsk utdanningspolitikk
i et internasjonalt perspektiv

2. utgave

Universitetsforlaget

© Universitetsforlaget 2006

1. utgave 2002

ISBN-13: 978-82-15-01037-3

ISBN-10: 82-15-01037-7

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med rettighetshaverne er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov eller tillatt gjennom avtale med Kopinor, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk. Utnyttelse i strid med lov eller avtale kan medføre erstatningsansvar og inndragning og kan straffes med bøter eller fengsel.

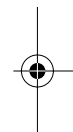
Henvendelser om denne utgivelsen kan rettes til:

Universitetsforlaget AS

Postboks 508 Sentrum

0105 Oslo

www.universitetsforlaget.no

Omslag: Mette Gundersen/Substans Design

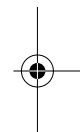
Sats: Rusaanes Boktrykkeri AS

Trykk og innbinding: AIT Trykk Otta AS

Boken er satt med: Adobe Garamond 11,5/13,5

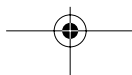
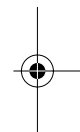
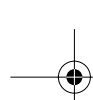
Papir: 90 g Dito 1,25

*Til mine sønner
Kjetil og Øyvind*

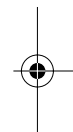

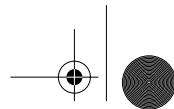

Innhold

Forord	11
Forord til 2. utgave	13
Kapittel 1	
Innledning – bokens tema	15
Det stabile er forandring	15
Bokens målgruppe	16
Styring av utdanning	17
Endring i sosiohistorisk perspektiv	19
Restrukturering – en styringsreform	22
Bokens tema og oppbygning	23
Kapittel 2	
Restrukturerings innhold	25
Hyppige og omfattende utdanningsreformer	25
De nye utdanningsreformene – restrukturering innenfor et målstyringskonsept	27
Målstyring og ledelse	29
Modernisering av offentlig sektor – et sisyfosarbeid ...	30
The New Public Management – en markedsorientert styringslogikk	32
Kapittel 3	
Restrukturerings bakgrunn	36
Bakteppe 1. Velferdsstatens krise og utfordring	36
Bakteppe 2. Styringsens krise og utfordring	39
Bakteppe 3. Ideologienes krise og utfordring	42
Bakteppe 4. Globaliseringens krise og utfordring	46
Globalisering for regionale eliter?	47

Globaliseringen – gammelt nytt?	50
Globaliseringen – til nytte for hvem?	51
Globalisering som globalisering.	55

Kapittel 4

Utdanningspolitisk forskning som pedagogisk forskning	57
Utdanningspolitisk forskning – «den stygge andungen»	58
Forskning om pedagogisk forskning	60
Politikk som fenomen	63
Forskningstilnæringer til politikk.	65
Utdanningspolitiske forskningstilnæringer.	67
Praksis som sosial og politisk konstruksjon	70

Kapittel 5

Styring som fenomen	73
Globalisering, makt og styring	73
Styring i nasjonalt og globalt perspektiv	75
Styring og ledelse	79
Hovedelementer i styring	80
Aktørene.	80
Prosessene.	85
Spilleregler og prosedyrer	85
Mål og beslutninger	86
Bruk av virkemidler	87

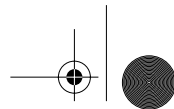
Kapittel 6

Viktige styringsdiskurser	91
Om begrepsbruk og klassifisering	91
Viktige styringsdiskurser	92
Tre styringslogikker.	102
Idealtypiske styringsfilosofier.	104
Styringsregimer historisk og komparativt	105

Kapittel 7

Om marked og markedsstyring	109
TINA-tesen	109
Hva er et marked?	111

Markedets plass i samfunnsstyringen	115
Markedets begrensninger	118
Markedet og det sivile samfunn	120
Markedslogikk som samfunnsvitenskapelig forståelse . .	122
Sosialdemokrati og rational choice	125
Hva er så markedsstyring?	128

Kapittel 8

Utdanning, markedsstyring og kommersialisering	130
Fra statlig forordning til markedsstyrt utdanningsmesse	130
Utdanning som kapital	133
Skolen som bedrift.	137
Skolen – mellom bedriften og familien	140
Kommersialisering av utdanningstenkning.	141
Kommersialisering av livsverdenen.	144
Kommersialisering i skolen	148

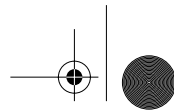
Kapittel 9

Privatiseringen og det nye utdanningsmarkedet	152
Politisk strid om private skoler.	152
Utvikling av private skoler	154
Privatisering og marked	159
Privatisering og fritt skolevalg	163
Forbruker og samfunnsborger – en ny offentlighet. . . .	167
Service- og entreprenøruniversitetet.	170
Det internasjonale utdannings- og forskningsmarked. .	175

Kapittel 10

Institusjonaliseringen og de nasjonale og globale premissaktører	180
Globalisering, makt og system	181
Nyinstitusjonaliseringen	182
Det norske styringssystemet – det skjulte maktspeilet . .	186
NHO som utdanningspolitisk aktør og premissgiver . .	189
Nyinstitusjonaliseringens globaliseringstrykk – de globale premissaktører	193

Verdensbanken som premissaktør	195
OECD som premissaktør	198
WTO som premissaktør	204
Handel med tjenester	209

Kapittel 11

EU som utdanningspolitisk aktør	214
EØS-avtalen og utdanning	214
Har EU en utdanningspolitikk?	216
Utdanningsprogrammene	220
Den europeiske dimensjon	223
Et europeisk område for utdanning.	227
Nye EU-tiltak på utdanningsområdet	229
EU og norsk utdanningspolitikk.	233

Kapittel 12

Nye politiske og pedagogiske landskaper	237
Den moderne debatten	237
Nye politiske landskaper – mot marked og depolitisering	239
Det norske partilandskap – nye allianser og motsetninger.	240
Nye pedagogiske landskaper	245
Instrumentalisme og identitetsdanning – som hånd i hanske	248
Sluttord	249

Litteratur	252
-----------------------------	------------

Stikkord	272
---------------------------	------------

